

265 EEN DAG IN WORDING - DE BELOFTE

Als de middag is overgegaan in de avond, als het daglicht langzaam oplost in de schemering, als uiteindelijk het laatste zonlicht de hemel nog eenmaal kleurt en de Sassenpoort zich aan mij laat zien als een silhouet, als een herinnering aan voorbijgeen tijden, juist dan weet ik: er is de belofte van een nieuwe dag, een dag in wording.

AVOND

Als de dag zijn werk heeft gedaan,
het duister de zon heeft verdreven,
de maan zwijgend oplicht in de verte,
klinkt ijl en tijdloos Bach:
'Schlummert ein, ihr matten Augen,
süssen Friede, stille Ruh.'

NACHT

Weet wel, in deze heldere nacht
– sterren strooien licht in 't rond –
zal liefde over ons waken,
een nieuwe dag op ons wachten.
Dan zal de zon naar ons lachen:
de duisternis kan het niet aan.

MORGEN

– nog niet begonnen –
kan alles nog.

* * *

In mijn laatste blog "[Zomertijd- geluk in de kleine ruimte](#)" stelde ik mijzelf vragen en vond ik antwoorden: Hoe geven wij invulling aan ons leven als de eigen fysieke ruimte in tijd en plaats kleiner wordt? Hoe kunnen wij in de kleine ruimtes van hoofd en hart ons verbinden met de wereld om ons heen, de mensen van nabij en veraf en daarin geluk ervaren? Mijn woorden leidden tot waardevolle, mooie reacties, waarin lezers lieten blijken zichzelf en de eigen omstandigheden in mijn woorden te herkennen. Dat maakte mij blij en dankbaar. Ze leidden bij mij ook tot een verdere overdenking van dit thema, tot het hervinden van een inzicht dat al decennia richting geeft aan mijn bestaan; een inzicht waarvan ik bevestiging vond in een indrukwekkend boek dat ik in 2006 las, en dat nu – in 2025 – mijn gedachtewereld opnieuw verrijkt:

"De belofte van de nieuwe dag in wording."

Een vriend schreef me – mede als vervolg op zijn reactie op mijn blog – over zijn liefde voor [de schrijfkunst van] Cees Nooteboom die ons met zijn boek "[De omweg naar Santiago](#)" [1992] – misschien wel de mooiste Nederlandse reisbeschrijving ooit – schonk. Hij reisde door heel Spanje, beschreef wat hij zag en vooral ervoer, om uiteindelijk een conclusie over zichzelf en zijn eigen bestaan te trekken: "Het Spaanse karakter en het Spaanse leven corresponderen met *"datgene waar ik over ga", met bewuste en onbewuste dingen in mijn wezen, met wie ik ben.*"

Ik kende het boek, reageerde met instemming, en maakte hem vervolgens attent op het boek dat ik in 2006 las: "[Nachtstrein naar Lissabon](#)" [2004] van de Zwitserse schrijver en filosoof Pascal Mercier, een pseudoniem. Mijn vriend kende dat boek ook, het had ook op hem een onuitwisbare indruk gemaakt. Geen wonder, het boek beschrijft een zoektocht naar de zin van het leven en naar het antwoord op de vraag hoe een mens een authentieke invulling aan het eigen bestaan kan geven. Het boek veroverde eerst Duitsland en daarna heel Europa. Acht jaar na zijn verschijnen waren er tweemiljoen exemplaren in Duitsland verkocht, in Nederland verschenen 13 drukken in een goed jaar, nu is de 54ste druk beschikbaar! Dat verbaast niet! Het is een buitengewoon fraai geconstrueerd verhaal met twee fictieve hoofdrolspelers, het is een boek in een boek: Raimund Gregorius, een Zwitserse leraar, laat zijn routineuze, veilige leven achter zich nadat hij toevallig in aanraking is gekomen met

een groot werk en het levensverhaal van de Portugese arts, dichter en verzetsstrijder Amadeu de Prado. Hij neemt de nacht-trein naar Lissabon om te zijn waar De Prado leefde, om op te gaan in diens verleden, om de man achter de woorden te ontdekken. Citaten uit het boek van De Prado en het verblijf in Lissabon confronteren Gregorius – én de lezer – met vragen over identiteit, keuzes, vrijheid, verantwoordelijkheid en de manier waarop we ons eigen leven vormgeven.

Zo leest Raimond Gregorius: "Hoeveel van wat wij ons leven noemen is eigenlijk niet meer dan gewoonte en gemakzucht?" "Wat zou er van ons worden, als we de moed hadden te doen wat we werkelijk willen?" "Er zijn momenten waarin je een beslissing moet nemen, ook al weet je niet of het de juiste is." Zo lees je woorden en daden van Amadeu de Prado en reflecties daarop van Raimund Gregorius.

Uiteindelijk spitst de gedachtegang zich toe: Hoeveel ruimte heeft een mens om richting aan haar of zijn eigen leven te geven? Heb jij het gevoel dat je in een rijdende trein zit? Dat niet jij de richting en de snelheid bepaalt, omdat die voor jou wordt bepaald? Heb je het gevoel geen keuze te hebben, terwijl je wel weet hebt van de uiteindelijke bestemming? Want ja, "De mens gaat naar zijn eeuwig huis, een klaagzang vult de straat." [Prediker 12].

Hebben wij wel een vrije wil? Is het wel waar wat ik schreef: "Morgen – nog niet begonnen – kan alles nog"? We hebben toch maar een beperkte ruimte om de koers van ons leven zelf te bepalen?

In het boek wordt het beeld van jou als treinreiziger omgedraaid: je kunt zelf de dodemansknop van de trein in je hand nemen. Wat gebeurt er dan? Er zijn veel spoorlijnen en op één spoor daarvan stuur jij de trein in een bepaalde richting. Op je reis is er soms een station, daar kun je van trein wisselen. Er zijn wissels die je zelf kunt bedienen. Soms is er vertraging, maar jouw reis gaat wel verder zoals jij wilt – maar ook wel geraakt, niet verslagen en ontmoedigd door tegenslag, pijn, verdriet.

Onze 'vrije wil', zegt Pascal Mercier – alias voor de filosoof Peter Bieri [1944-2023] – is zeker niet onbeperkt vrij. Vrijheid is *niet* 'kunnen gaan waarheen je wilt en kunnen doen en laten wat je wilt' *Vrijheid is wel: je er van bewust durven zijn waarom je de dingen doet die je doet*. Dat ontdek je door terug te blikken en je de vraag te stellen wat jou heeft gebracht tot wie je nu bent. Daarvoor zijn drie fundamentele eigenschappen nodig: moed, nieuwsgierigheid en verwondering. Als je echt nieuwsgierig bent naar wie je nu bent en hoe je zo geworden bent, is er plaats voor verwondering daarover. Alleen wie verwondering bij zichzelf toestaat vindt nieuwe ruimte om een eigen weg te kiezen. We kunnen de dingen uit het verleden niet terugdraaien, maar we kunnen wel proberen te begrijpen welke rol je daarin zelf hebt vervuld en in hoeverre je je hebt laten sturen, mogelijk zelfs in een richting die je niet wilde.

De filosoof Peter Bieri vertelt ons in de woorden van de verzetsstrijder en filosoof Amadeu de Prado, van de zoekende ex-docent Raimund Gregorius en van de romanschrijver Pascal Mercier [en dat allemaal in één magistrale roman]: Als we vandaag de moed hebben nieuwsgierig en in verwondering naar onszelf om te zien, kunnen we morgen zelf een richting geven aan het vervolg van ons levensverhaal.

Morgen moet nog beginnen,
élke nieuwe dag is een dag in wording – een belofte.
We kunnen die belofte zelf invullen en waarmaken
en zo het goede leven leiden, zin geven aan ons bestaan.

NOOT:

Het gedicht *Avond Nacht Morgen* schreef ik in 2015, in de stilte van een prachtige zomeravond aan de oever van de Loire, een jaar na het sterven van Martijn; we hervonden ons leven

MUZIEK:

1. 'Schlummert ein, ihr matten Augen, süßen Friede, stille Ruh.' Uit Cantate 82 'Ich habe genug' van J.S. Bach [ja, genug]
2. Richard Strauss laat zijn symfonisch gedicht "Also sprach Zarathustra" beginnen met een nog geen twee minuten durende [explosieve zonsopgang](#). Hiermee begint ook de beroemde film "2001: A Space Odyssey":
3. Natuurlijk mag de o zo bekende Morgenstemming uit de [Peer Gynt Suite](#) van Edvard Grieg niet ontbreken
4. Heel anders, heel mooi, steeds mooier met een prachtig, ontroerend slot: Claudia de Brey - [Mag ik dan bij jou](#)